

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА:

**минуле, сучасне,
шляхи розвитку**

Збірник наукових праць

Наукові записки

Рівненського державного гуманітарного університету

**Випуск 20
У 2-х т. Том II**

Засновано у 2000 році

Рівне – 2014

ББК 63.3(4Укр)-7
У45
УДК 94(477)

Українська культура : минуле, сучасне, шляхи розвитку : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Вип. 20. Т. 2 / упоряд. В. Г. Виткалов ; редкол.: А. Г. Баканурський, С. В. Виткалов, О. М. Гончарова та ін. ; наук.-бібліогр. редагування наукової бібліотеки РДГУ. – Рівне : РДГУ, 2014. – 272 с.

У збірнику вміщено статті науковців вищих навчальних закладів, присвячені розгляду історико-мистецької проблематики переважно західноукраїнських теренів. Певна частина матеріалу висвітлює різнобічні грані теоретико-методологічних проблем українського мистецтва. Окремий розділ складають повідомлення, огляди та рецензії.

Для науковців, студентів, аспірантів та усіх тих, хто цікавиться вітчизняною історико-мистецькою спадщиною.

Редакційна колегія:

Головний редактор: **Виткалов В.Г.** – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри культурології Рівненського державного гуманітарного університету

Баканурський А.Г. – доктор мистецтвознавства, професор
Виткалов С.В. – кандидат мистецтвознавства, доцент, відповідальний секретар
Гончарова О.М. – доктор культурології, професор
Жилук С.І. – доктор історичних наук, професор
Захарчук-Чугай Р.В. – доктор мистецтвознавства, професор
Іваницький А.І. – доктор мистецтвознавства, професор
Кияновська Л.О. – доктор мистецтвознавства, професор
Кравченко О.В. – доктор культурології, професор
Овсійчук В.А. – доктор мистецтвознавства, професор
Постоловський Р.М. – кандидат історичних наук, професор
Сабодаш Ю.С. – доктор культурології, професор
Супрун-Яремко Н.О. – доктор мистецтвознавства, професор
Троян С.С. – доктор історичних наук, професор
Федорук О.К. – доктор мистецтвознавства, професор

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації КВ № 15560-4032 Р.
Зареєстровано Міністерством юстиції України, наказ № 1489/5 від 18.08.2009 р.*

Упорядник: проф. **Виткалов В.Г.**

Науково-бібліографічне редагування: **наукова бібліотека РДГУ**

Рецензент: **Афанасьєв Ю.Л.** – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри образотворчого мистецтва і дизайну Київського університету ім. Б.Грінченка

Друкується за рішенням вченої ради РДГУ (протокол № 4 від 28 листопада 2014 р.)

Редакційна колегія не завжди поділяє точку зору авторів.

Збірник зареєстрований Президією ВАК України як фахове видання з проблем мистецтвознавства (постанова № 2409/2 від 9.02.2000 р.) і перереєстрований як фахове видання з культурології (постанова № 1-05/5 від 18.11.2009 р.) та мистецтвознавства (постанова № 1-05/4 від 14.10.2009 р.)

ISSN 2411-1546

Рівненський державний гуманітарний університет, 2014

Резюме

Аналізується кадрова ситуація в сфері культури і її кореляція з практикою організації культурно-дозвілєвої діяльності у Рівненській області в сучасних умовах.

Ключові слова: культурно-дозвілєва діяльність, Рівненська область, кадровий потенціал, фахові питання.

Symmary

Vytkalov S., Vytkalov V. Applied problems of culture in the region: experience of Rivne region

A skilled situation in the sphere of culture and her correlation are analysed with practice of organization of культурно-дозвілєвої activity in the Rivne area in modern terms.

Key words: культурно-дозвілєва activity, Rivne area, skilled potential, professional questions.

Аннотация

Виткалов С.В., Виткалов В.Г. Прикладные проблемы культуры в регионе: опыт Ровенщины

Анализируется кадровая ситуация в сфере культуры и ее кореляция с практикой организации культурно-досуговой деятельности в Ровенской области в современных условиях.

Ключевые слова: культурно-досуговая деятельность, Ровенская область, кадровый потенциал, профессиональные вопросы.

Надійшла до редакції 28.11.2014 р.

УДК 784.1:784.68 «1991-2014»

Г.С. Горох

ХОРОВЕ МИСТЕЦТВО РІВНЕНЩИНИ КРІЗЬ ПРИЗМУ ФЕСТИВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОБИ ДЕРЖАВНОЇ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Фестивалі та конкурси хорового мистецтва на Рівненщині періоду державної незалежності України набули значного поширення. Передумовою їх актуалізації виступає конкурсно-фестивальна практика радянської доби, а саме, проведення щорічних Всесоюзних, обласних та районних фестивалів самодіяльності трудящих, фестивалів молоді, фестивалів Весни та праці тощо. Проте сьогодні, в умовах європеїзації, в Україні загалом та на Рівненщині зокрема, відбувається процес трансформації конкурсно-фестивальних традицій – проведення культурно-мистецьких заходів у рамках європейського формату.

Актуальність даної розвідки полягає у недостатній дослідженості новітніх тенденцій хорового фестивального руху на Рівненщині.

Мета дослідження: аналіз хорового конкурсно-фестивального руху на Рівненщині періоду державної незалежності України.

Цілісного, комплексного висвітлення проблематики хорового фестивального руху на Рівненщині на сьогодні обмаль. Численні публікації у місцевій періодиці стосуються розкриття окремих аспектів проведення того чи іншого фестивалю, як-от: «Різдвяні піснеспіви», «Великодні піснеспіви», «Весняні дзвіночки» тощо. Спеціальна та монографічна література з цього питання стосується окремих аспектів фестивального руху, тоді як проблематика хорових фестивалів залишається нерозкритою. Серед поодиноких розвідок у цьому плані згадаємо монографії С. Виткалова «Рівненщина: культурно-мистецький потенціал в парадигмах сучасності» та «Культурно-мистецька Україна в регіональних вимірах», у яких тією чи іншою мірою аналізується фестивальна практика Рівненщини як культурний феномен доби [2].

Для написання даної статті використовувалися окремі публікації в обласній та районній періодиці з метою їх цілісного осмислення та систематизації. Серед них чимало стосуються проведення щорічних «Різдвяних піснеспівів» [6, 15], «Великодніх піснеспівів» [5, 7, 9, 17], «Весняних дзвіночків» [16]. Окремі публікації присвячені проведенню районних фестивалів колядок [1, 3], фестивалю хорів недільних шкіл [4], фестивалю-конкурсу хорових колективів «Пісня, доля моя», що проходить у м. Дубровиця [8, 2, 10], фестивалю духовної музики «До Бога різними мовами», м. Рівне [11; 3], Міжнародного фестивалю духовної музики «Блага вість Пересопниці» с. Пересопниця [12], фестивалю-конкурсу вокально-хорового мистецтва «Поліський краю дорогий» у с. Горбаків Гошанського району [13]. Відтак, фестивалі і конкурси хорового мистецтва на Рівненщині знайшли вияв як в обласному центрі, так і різних районах краю.

Фестиваль хорової музики «Великодні піснеспіви» проходить у м. Рівне з 2003 р. у рамках спільних духовних культурно-мистецьких заходів Рівненської єпархії Української православної церкви Київського патріархату (далі УПЦ КП), Рівненського державного гуманітарного університету та місцевої влади. Засновником і організатором фестивалю виступає кафедра хорового диригування Інституту мистецтв РДГУ.

Як зазначається в статті В. Гриб, основна мета його проведення полягає у поширенні духовних надбань українського народу, відродженні національних і духовних традицій, кращих зразків хорового мистецтва [5; 16].

Серед хорових колективів – постійних учасників фестивалю – архієрейський хор «Знамення» Рівненської єпархії УПЦ КП (регент Н. Іваник), хор духовенства Дубенського благочиння (кер. О. Кривенчук), чоловічий камерний хор «Софія» РДГУ (регент Н. Іваник), хор хорового відділення Рівненського музичного училища (кер. О. Тарасенко), хор регентсько-катехизаторського училища «Споручниці грішних» Свято-Троїцького жіночого монастиря м. Корець (регент монахиня Михайла), хор Свято-Миколаївського жіночого монастиря с. Городок, хор викладачів та студентів Рівненської духовної семінарії, гості з різних регіонів України, дитячі хорові колективи та хор РДГУ.

До репертуару колективів входять класичні духовні хорові твори, обробки народних пісень. Серед виконуваних – Великодні тропарі, грецькі наспіви «Христос воскрес», твори М. Вербицького «Ангел вопієше», О. Кастальського «Христос воскрес», П. Чеснокова «Совет пречечный», М. Лісіцина «Тілом заснув», А. Архангельського «Бог Богів», «К Богородице прилежно», Б. Фільц «Богородице Діво», С. Рахманінова «Благослови, душе моя, Господа», П. Чайковського «Тебе поем» тощо [7].

Попри позитивні починання у проведенні чималої кількості різного роду фестивалів на Рівненщині, частина з них стають одноразовими подіями в житті міста та області. Це відбувається з економічних причин, через небажання продовжувати почату справу. Зокрема, на кшталт «Великодніх піснеспівів» у Рівному пройшов фестиваль духовної хорової музики «Пасхальні співи». Нажаль, вперше і в останнє він відбувся у 1997 р., зацікавивши своєю діяльністю 7 хорових колективів із різних куточків України. Організаторами виступили «Клуб РОТАРІ» м. Рівне, Рівненське відділення Всеукраїнської музичної спілки та хор «Воскресіння» УПЦ Московського патріархату (далі МП). Головним завданням його проведення стало відродження місцевих традицій церковного виконання [8; 3]. Як стверджував директор фестивалю О. Тарасенко, мета заходу полягала у «порівнянні наших традицій виконання з традиціями Центральної та Східної Європи» [17; 4].

Уже традиційно, з 2002 р. у Свято-Покровському соборі м. Рівне проходить фестиваль «Різдвяні піснеспіви». Метою його проведення є сприяння розвитку духовної хорової музики на різдвяну тематику, залучення широкої громадськості до храмів. Вже у першому фестивалі взяли участь понад 30 хорових колективів – академічних, парафіяльних, дитячих, хорів недільних та дитячих музичних шкіл, народних та аматорських хорів, а також гості з Польщі – камерний хор із м. Познань [6; 1]. І до сьогодні цей Різдвяний захід приймає багато учасників – до прикладу, у VII фестивалі взяли участь 40 хорів, які виконували колядки, щедрівки, православні хорові піснеспіви. Серед його учасників вже відомі хорові колективи – «Знамення», «Софія», Зразковий дитячий хор «Аве Марія», Народний аматорський хор «Верес», камерний хор «Покрова» РДГУ та ін. Окрім традиційних народних колядок та щедрівок колективи виконують твори в обробці О. Нижанківського «Небо і земля», В. Барвінського «Що то за предиво», К. Стеценка «Роздество Христове», П. Демущього «Ой, над Віфлеємом», Я. Яциневича «А в Єрусалимі» та ін. [15].

З однойменною назвою регіональний фестиваль «Різдвяні піснеспіви» відбувається і у студентсько-викладацькому храмі ім. Ф. Острозького УПЦ КП Національного університету «Острозька академія». Проходить він із 2006 р., щороку розширюючи представницький ряд своїх учасників. Так, у фестивалі, що відбувався 2007 р., взяли участь 10 колективів, серед яких: студентський хор Національного університету «Острозька академія», хор духовенства Млинівського благочиння, церковні хори з Острога, Могилян, Черняхова, Бродів, Нетішина [14; 3]. У 2013 р. цей фестиваль відбувся вже ввосьме, залучивши до участі 24 хорові колективи. За словами його засновника, настоятеля храму та декана гуманітарного факультету Національного університету «Острозька академія» В. Жуковського, фестиваль є не концертом, конкурсом чи змаганнями, а формою богослужіння в період святкування Різдва Христового [18].

У фестивалі духовної музики «До Бога різними мовами», що проходить у м. Рівне, беруть участь чимало рівненських хорових колективів, а також учасники з інших міст України. Започаткований він 1992 р, коли виникла необхідність пом'якшити міжконфесійні протистояння, досягти релігійного миру у незалежній країні, а також із метою пропагування духовної української музики. Через проблеми фінансування фестиваль відбувається не щороку. Серед його учасників – відомі камерні хори «Воскресіння», «Покрова», хорова капела РДГУ, дитячі хорові колективи [11; 3].

Серед дитячих хорових фестивалів найбільш значним є Міжнародний фестиваль-конкурс дитячого хорового співу «Весняні дзвіночки», заснований у 1992 р. На сьогодні серед учасників фестивалю не тільки колективи з України, а й і з-за кордону. Змагання учасників оцінюється за 12-бальною системою. Як стверджує член журі фестивалю О. Тарасенко, при цьому враховуються такі критерії як: багатство репертуарної палітри, художній рівень мистецького жанру – інтонація хору, стрій, неординарність підходу до звучання творів. Велику увагу члени журі звертають на акапельний спів виконавців. Серед іноземних учасників – колективи з Росії, Польщі, Прибалтики, Білорусії. З рівненських – дитячий зразковий камерний хор Рівненського міського Палацу дітей та молоді «Аве Марія», зразковий дитячий хор «Унісон» ДМШ № 1, зразковий дитячий хор «Фантазія» ДМШ № 2, дитячий зразковий хор «Жайворонок» міського Палацу культури «Хімік», дитячий хор ЗОШ № 18. На фестивалі представлені духовні твори як українських композиторів – М. Лисенка, М. Березовського, Д. Бортнянського, А. Веделя, О. Кошиця, Л. Дичко, так і російських: П. Чеснокова, В. Макарова та зарубіжних композиторів – Г. Генделя, Ф. Шуберта тощо [16; 6].

Не менш значними є хорові фестивалі, що проводяться в районних центрах. Так, відомим є обласний фестиваль-конкурс хорових колективів у м. Дубровиця «Пісня – доля моя» ім. Є. Кухарця, уродженця с. Вілюнь Дубровицького району, відомого не тільки та теренах Дубровиччини хормейстера, народного артиста України, колишнього керівника Черкаського народного хору, композитора. Проводиться фестиваль-конкурс з метою

піднесення творчої активності аматорських хорових колективів та збереження пам'яті й мистецької спадщини Є. Кухарця. Як зазначається у районній публікації М. Малафея «Дубровицький район – перлина Поліського краю, багатого на народні традиції та обряди, на талановитих і працьовитих людей, яким, власне, і був Є. Кухарець» [8; 2]. Будучи студентом Рівненського музичного училища він організовував після занять хор на Шпанівському заводі, а навчаючись в Одеській державній консерваторії, керував хором на ткацькій фабриці в Одесі, а згодом очолив і Черкаський народний хор.

Проводиться фестиваль із 2003 р. за ініціативи управління культури облдержадміністрації та Рівненського обласного центру народної творчості. Щоразу у ньому беруть участь не менше 15 хорових колективів із різних районів області. Особливістю заходу є те, що він відбувається один раз у три роки. Проте щоразу він набуває дедалі ширшої популярності серед аматорських народних хорових колективів, позаяк дає можливість побачити рівень сучасного виконавства української народної пісні, виявити тенденції у розвитку цього жанру, отримати новий стимул для творчого розвитку. Конкурсна програма передбачає виконання 5 творів, у тому числі двох без музичного супроводу. Визначальними перевагами при оцінюванні колективів членами журі є рівень виконавської майстерності та підбір репертуару. У фестивалі беруть участь як сільські народні аматорські хорові колективи, серед яких хори с. Малий Шпаків Рівненського р-ну, с. Мирне Костопільського р-ну, с. Чудниця, с. Русивель Гошанського р-ну, с. Висоцьк Дубровицького р-ну, с. Зоря Рівненського р-ну, с. Клесів Сарненського р-ну, с. Мізоч Здолбунівського р-ну, так і районні народні аматорські хори Березнівського Будинку культури (БК), Радивилівського, Корецького, Дубровицького, Здолбунівського РБК, Млинівського районного центру дозвілля тощо [10; 2].

У межах Всеукраїнського фестивалю хорового мистецтва «Співає юність України» з 2009 р. у с. Горбаків Гошанського р-ну проводиться обласний відкритий фестиваль-конкурс вокально-хорового мистецтва «Поліський краю дорогий». Захід присвячений Почесному громадянину Волинської області, самодіяльному композитору з с. Вільхівка Горохівського р-ну С. Кривенькому та самодіяльним композиторам Рівненщини Я. Калюху і С. Осипчуку. У заході беруть участь аматорські, професійні хорові колективи та ансамблі. Проходить він під брендом «Поліський краю дорогий» на слова з відомої пісні С. Кривенького «Волинь моя» [13]. Проводиться фестиваль з метою продовження кращих традицій національної музично-хорової школи та розвитку аматорського українського вокально-хорового виконавства. Окрім того, одне з важливих його завдань – розвивати і популяризувати творчість місцевих самодіяльних композиторів та поетів-піснярів. Головним організатором фестивалю виступає навчально-методичний центр естетичного виховання учнів професійно-технічних навчальних закладів у Рівненській області. Для участі у фестивалі колективи готують пісню самодіяльних авторів і композиторів та українську народну пісню. Таким чином, особливістю його проведення є те, що у програмах учасників обов'язково має бути твір когось із тих, кому фестиваль присвячено.

Починаючи з 2007 р., у день праведної Анни, 7 серпня, збирає дітей з усієї України дитячий фестиваль Недільних шкіл Рівненської єпархії, що проводиться у с. Онішківці Дубнівського району. У ньому беруть участь майже 20 недільних шкіл – дитячі колективи з м. Острог (Воскресенська церква), с. Оженіно (Михайлівська церква), смт. Мізоч (Різдво-Богородична церква), с. Гільча (Миколаївська церква), Свято-Троїцького Дерманського жіночого монастиря, смт. Зоря (Михайлівська церква), м. Радивилів (Олександрівська церква), смт. Млинів (Вознесенський монастир), с. Городок (Миколаївський монастир), м. Здолбунів (Казанська церква), м. Корець (Варваринська церква), м. Рівне (Георгіївська церква) та ін. [4].

З 2011 р. на Рівненщині проводиться Міжнародний фестиваль духовної музики «Блага вість Пересопниці». Перший фестиваль був присвячений 450-річчю Пересопницького Євангелія та проходив досить масово. Мистецтво хорового виконання духовної музики православної традиції продемонстрували колективи з України, Болгарії, Сербії, Польщі, Росії та Білорусі. Згідно з європейським форматом проведення заходу, кожен колектив мав по два виступи. У Рівному й окремих районних центрах – Дубні, Острозі, Здолбунові, Костополю, Корці, Гощі та Млинові, відбувались концерти хорових колективів. Серед учасників 2011 р. – капела ім. Л. Ревуцького (м. Київ), капела «Орея» (м. Житомир), хор ім. С. Рахманінова (Тамбов, Росія), жіночий хор (Гродно, Білорусь), дамська хорова формація «Містика» (Болгарія), студентська капела університету м. Ниш (Сербія), хор «Відино» (Польща), хор «Оранта» (Луцьк), а також кращі хорові колективи м. Рівного [12].

З 2012 р. «Блага вість Пересопниці» був переіменований з фестивалю на духовне свято «Блага вість» і проводився в менш грандіозному масштабі. Тоді у ньому взяли участь художні колективи з Рівного, Острога, Клевани, Дядькович, Грушвиці. У 2013 р. свято відбувалось на честь 1025-річчя хрещення Русі.

Традицією стало проведення напередодні Різдва Христового по районах Рівненщини фестивалів колядок. Подібні заходи відбуваються у Здолбунові за ініціативи місцевих священників на настоятелів храмів Здолбунівського благочиння. Однією з найбільш цікавих подій музичного життя є фестиваль в Успенському храмі м. Здолбунова. У ньому беруть участь, здебільшого, хорові колективи зі Здолбунівських парафій – дитячий хор с. Уїздці, хори с. Богдашів, с. Орестів, с. М. Мощаниця, с. Новомиськ та Спасів, хорові колективи м. Здолбунів [3; 3].

Фестиваль колядок парафіяльних хорів Млинівського благочиння проводиться у Свято-Покровському храмі м. Млинів. Започаткований він у 2003 р., – до нього долучились колективи з 10 храмів, а згодом – понад 15. Щороку у заході беруть участь дитячий, молодіжний та парафіяльний хори Свято-Покровського храму м. Млинів, парафіяльний хор Свято-Введенського храму с. Заслав'є, хор Свято-Троїцького храму с. Новоукраїнка, хор Свято-Успенської каплиці с. Підгайці, хори с. Новини, с. Озліїв, с. Острожець, с. Перевередів, с. Пугачівка та інші хорові колективи [1; 3].

Таким чином, можна стверджувати про активний розвиток вокально-хорового фестивального руху на Рівненщині, що сприяє зміцненню традицій православного хорового співу, розвитку вокально-хорового виконавства. Проте, недостатність фінансування призводить до закриття значної кількості унікальних у своєму роді хорових фестивалів та знищення духовних починань багатьох ентузіастів-музикознавців.

Список використаної літератури:

1. *Августин Н.* Коляда прийшла у Млинів / Н. Августин // Духовн. нив. – 2004. – Ч. 1 (12). – січ.
2. *Виткалов С. В.* Рівненщина: культурно-мистецький потенціал в парадигмах сучасності: моногр. / С. Виткалов. – Рівне: ППДМ, 2012. – 416 с.; Виткалов С. В. Культурно-мистецька Україна в регіональних вимірах: моногр. / С. В. Виткалов. – Рівне: М. Дятлик, 2014. – 362 с.
3. *Воляннюк Т.* Фестиваль колядок у Здолбунові / Т. Воляннюк // Духовн. нив. – 2004. – Ч. 1 (12). – січ.
4. *Гнатишин І.* VII фестиваль хорів Недільних шкіл Рівненської єпархії [Електронний ресурс] / І. Гнатишин. – Режим доступу: <http://pruxod.church.ua/index.php/vii-festival-xoriv-nedilnih-shkil-rivnensko%D1%97-eparxi%D1%97/>
5. *Гриб В.* Відлуння Великодня: [міжрегіональний фестиваль хорового мистецтва «Великодні піснеспіви»] / В. Гриб // Сім днів. – Рівне, 2005. – № 20. – 20 трав.
6. *Дем'янчук О.* Небо і земля нині торжествують: [фестиваль «Різдвяні піснеспіви» проходив у Свято-Покровському соборі м. Рівне] / О. Дем'янчук // Вісті Рівненщини. – Рівне, 2005. – № 3. – 12 січ.
7. *Другий Міжрегіональний фестиваль хорового мистецтва «Великодні піснеспіви» 23-25 квітня 2004 року.* – Рівне: Волин. обереги, 2004. – 47 с.
8. *Клімчук Л.* Бачите: яскраво горить його зірка [у Дубровиці пройшов обласний фестиваль-конкурс хорових колективів «Пісня, доля моя»] / Л. Клімчук // Дубровицький вісник. – 2003. – № 28. – 6 черв.
9. *Левчун Н.* «Пасхальні співи» в Рівному: [в Рівному проходив фестиваль духовної хорової музики «Пасхальні співи»] / Н. Левчун // Сім днів. – 1997. – 10 трав.
10. *Малафей М.* У сивочолій Дубровиці, на нашій древній землі / М. Малафей // Дубровицький вісник. – 2006. – № 23. – 9 черв.
11. *Мельничук С.* Рівненське свято духовної музики: [про фестиваль духовної музики «До Бога різними мовами»] / С. Мельничук // Сім днів. – 1994. – 19-25 квіт.
12. *На Рівненщині відбувся Міжнародний фестиваль духовної музики «Блага вість Пересопниці»* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://m-r.co.ua/mr/mr.nsf>
13. *Положення про Обласний відкритий фестиваль-конкурс вокально-хорового мистецтва «Поліський край дорогий»* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.docme.ru>
14. *Рашко О.* Фестиваль у храмі / О. Рашко // Волинь: облас. нар. часоп. – Рівне, 2007. – № 3. – 19 січ.
15. *Різдвяні піснеспіви: Фестиваль пісенно-музичного мистецтва.* 8-10 січня 2005 року. – Рівне: Волин. обереги, 2005. – 35 с.
16. *Тарасенко О.* «Жити, співати разом і чисто»: [В Рівному відбувся фестиваль дитячих хорів «Весняні дзвіночки – 96»] / О. Тарасенко // Сім днів. – 1996. – 18 трав.
17. *Хитрий Е.* Пасхальні співи – 97: [У м. Рівному проходив перший міжнародний фестиваль духовної хорової музики] / Е. Хитрий // Рівне вечірнє. – 1997. – 9 трав.
18. *Шишкова Г.* Різдвяні піснеспіви в українському Оксфорді [Електронний ресурс] / Г. Шишкова. – Режим доступу: <http://www.rakurs.rovno.ua/14720>

Резюме

Здійснений аналіз хорових фестивалів Рівненщини часів державної незалежності України. Досліджена діяльність окремих хорових колективів – учасників та переможців Міжнародних, Всеукраїнських та районних хорових фестивалів та конкурсів. Розглянута специфіка проведення фестивалів та їх регіональні особливості.

Ключові слова: фестиваль, фестиваль-конкурс, хор, хоровий фестиваль, хоровий колектив, хорове мистецтво.

Summary

Goroh G. Choral art of Rivne region in festivals in the period of the state independence of Ukraine

In the article is carried out an analysis of choral festivals, which function in Rivne region since independence of Ukraine. Investigated the activity of individual choral collectives of Rivne region - participants and winners of international, national and regional choral festivals and competitions. Reviewed the specificity of holding of festivals and regional peculiarities.

Key words: festival, festival-competition, choir, choral festival, choral collective, choral art.

Аннотация

Горох Г.С. Хоровое искусство Ровенщины сквозь призму фестивальной деятельности времен государственной независимости Украины

Осуществлен анализ хоровых фестивалей Ровенщины периода государственной независимости Украины. Исследована деятельность отдельных хоровых коллективов-участников и победителей Международных,

Всеукраїнських і районних хорових фестивалей і конкурсів. Проаналізована специфіка проведення фестивалей і їх регіональні особливості.

Ключевые слова: фестиваль, фестиваль-конкурс, хор, хоровий фестиваль, хоровий колектив, хорове мистецтво.

Надійшла до редакції 4.10.2014 р.

УДК 792.8

М.В. Богданова

СПОРТИВНИЙ ТАНЕЦЬ У СИСТЕМІ БАЛЬНОЇ ХОРЕОГРАФІЇ

Танець як найдавніший з відомих людству видів художньої творчості, генеза якого є нерозривною зі становленням системи духовної культури, став першою формою свідомого художнього спілкування людей, поширеною на земній кулі. Розвиток хореографічного мистецтва, органічно пов'язаний з історико-культурною традицією кожного народу, позначився природною динамікою й духом змагальності, необхідною для становлення конкурсного спортивного танцю.

Ще на давньогрецьких стадіонах цінували досконалість людини – її фізичну красу, яка за принципом калокагатії (kalokagathia, від kalos – прекрасний й agathos – добрий) в античній філософії була гармонійним поєднанням зовнішніх (фізичних) і внутрішніх (духовних) як ідеалу вихованості. В умовах середньовічної клерикалізації суспільства заняття фізичними вправами певною мірою перебрали на себе функції світського танцю, компенсуючи людині потребу у природній ритмічності та реалізації м'язової енергії.

Культура Нового часу позначилася посиленою потребою людини у танцювальній музиці й ритмічному танцеві.

Окреме місце у системі бальної хореографії посідає сучасний спортивний танець, який останнім часом набув значного поширення. Заняття ним сучасної молоді не повинне бути самоціллю, а має сприяти вихованню в високих моральних та естетичних якостей.

З кінця XX ст. у великих університетських містах Європи та Америки поширилися ігрові види спорту, презентації й конкурси спортивних танців. З другої пол. XX ст. феномен спортивного танцю зазнав підпорядкування механізмам професіоналізації, інституалізації та комерціалізації.

З метою досягнення високих результатів у спортивному танці танцюристи доводиться здійснювати специфічну підготовку й щоденно тренуватися за встановлену нагороду, і це для професіонала стає головним. Інституалізація означає, що спортивна хореографія стає важливою державною справою, якою опікується розгалужена мережа установ і організацій – від Міжнародного олімпійського комітету й до місцевих спортивних організацій та гуртків любителів спортивного танцю.

Історико-культурну генезу спортивного напрямку бальної хореографії у вітчизняній науці уперше дослідив Т. Осадців. 1892 р. у Нью-Йорку, зазначає він, було організовано перший конкурс спортивного танцю з найпопулярнішими тоді cake-walk. Останній запозичив морфологію традиційної негритянської хореографії й, у свою чергу, став попередником стилю Rag. 1909 р. у Парижі відбувся I спортивно-танцювальний турнір чемпіонату світу, II проведено у Німечці, III (1911 р.) і IV (1912 р.) – у Парижі. У кожному з них брали участь 100 пар учасників протягом трьох днів. Паризький же конкурс (1913 р.), зважаючи на значно більшу кількість бажаючих взяти у ньому участь, тривав понад тиждень. Відтоді, вважає він, з певними перервами у країнах Західної Європи та Америки помітний розквіт бальної хореографії на нових змістовних, організаційних в правових засадах прозоро вираженою комерційної орієнтації [4].

Т. Павлюк, здійснюючи порівняльний аналіз конкурсного бального та спортивного танців, апелює до їхньої поліфункціональності: комунікативності, розважальності й компенсаторності [5].

С. Хабаровою при визначенні психологічних та мистецтвознавчих аспектів художнього образу засобами бальної хореографії, сучасне бальне танцювання інтерпретуються як витончений синтез музики, спорту, хореографічного й образотворчого мистецтва [8].

Китайський дослідник Лі Бо у дисертаційній роботі, виконаній на базі лабораторії Національного університету фізичного виховання і спорту України, розглянув функціональну спрямованість режимів вправ для спортсменів у відповідності рівнем підготовленості до спортивних танців. На їх ґрунті автором запропоновані тренувальні адаптаційні заняття для танцюристів [1].

Дисертаційна робота О. Михайловської присвячена удосконаленню конструкції спеціального взуття для занять спортивними танцями. Автором розроблені загальна класифікація танцювального спортивного взуття, виділено його характерні недоліки та комплекс вимог до нього. Використання засобів відео – і комп'ютерної техніки дало можливість отримати об'єктивні антропометричні та біомеханічні характеристики ніг дітей, що займаються спортивними танцями. У роботі виявлено особливості тиску взуття на дитячу стопу та розподілу кровоплину в її судинах під час виконання танцювальних рухів [2]. Загалом в українському мистецтвознавстві на даний момент бракує комплексних досліджень специфіки спортивного танцювання. Тому метою даної статті є розкриття особливостей спортивного танцю як виду конкурсної бальної хореографії.

ЗМІСТ

Розділ І. ДИНАМІКА КУЛЬТУРИ. КУЛЬТУРНА ПАМ'ЯТЬ. КУЛЬТУРА ТА ТРАДИЦІЇ

Н.О. Стратонова. Відображення та осмислення Києворуськими книжниками дохристиянських вірувань	3
А.В. Поплавська. Вплив християнства на культуру гостинності українців	6
Р.М. Шеретюк. Культурно-мистецькі здобутки книговидавничої діяльності Почаївських Василіан	10
О.В. Сем'яник. Діалог культури та історичної традиції крізь призму спадщини українського бароко	15
Ю.С. Сабадаш. Мистецтво як засіб формування національної свідомості (на прикладі італійської культури кінця XVIII-XIX ст.)	19
С.С. Салдан. Музично-естетичний аспект у філософській системі світогляду Й. Гете	24
К.С. Якименко. Трансляції образу Іоанна Златоуста на українських жертovníках XVIII-XIX століть	27
Я.С. Костко. Видове та тематичне розмаїття пластичного декору на фасадах львівських споруд другої пол. XIX – початку XX ст.	32
І.Г. Дудич. Стиль історизм у жіночих образах портретного живопису Мауриція Готтліба	36
М.М. Ковтун. Тема материнства в творчості Шевченка-художника	41
Н.В. Кукуруза. Життя і творчість Т. Шевченка в літературній композиції: сучасні жанрові вирішення	44
Л.М. Білоус. Культурно-мистецьке життя Рогатинщини наприкінці XIX – початку XX століть	48
Р.В. Кюнцлі. Корчма та шинок як феномен співіснування євреїв і українців у культурно-художньому просторі українського села	51
Т.В. Шнуренко. Дослідження традиційної сорочки Карпатського регіону на сторінках журналу «Народна творчість та етнографія»	55
Н.В. Студенець. Мистецтво хатнього розпису Східного Поділля першої третини XX століття у краєзнавчій діяльності трудшкіл	60

Розділ ІІ. ПРОБЛЕМИ І СУПЕРЕЧНОСТІ СУЧАСНОГО КУЛЬТУРНОГО ПРОЦЕСУ

Г.П. Лукаш. Історичне ім'я як інтертекст національного і світового культурного простору	64
О.В. Овчарук. Образ людини в модусі культурософії українського літературного мистецтва кінця XIX – початку XX ст.	68
В.В. Лучанська. «Культура і вибух» Ю. Лотмана як метафора теорії й історії культури	72
М.Й. Заремський, Л.В. Колесникова. Особливості розвитку української духовної культури в XX-XXI ст.: традиції і новачі	75
М.О. Тимошенко. Культуротворча місія міжнародних заходів (на прикладі культурно-мистецької ініціативи «Дні України»)	79
М.О. Чернець. Історична рефлексія розвитку ініціативи ЄС «Європейська столиця культури»	84
В.В. Олійник. Трансформація архетипів української ментальності в умовах полікультурності Карпатського регіону	90
А.К. Шаган. Теоретико-методологічні засади формування громадянської культури	93
О.В. Яковлев. Історіографічний дискурс культурологічної регіоніки Західної України	97

С. Вербовецька. Музично-поетичний літопис українського народу як вияв його національно-культурної самоідентифікації	101
О.М. Лісова. Діяльність культурно-мистецьких осередків українців Словаччини	105
Т.П. Фішер. Концертне життя Львова під час нацистської окупації у світлі преси	109
Г.П. Новоженець-Гаврилів. Культурно-мистецька адаптація українських митців на теренах Німеччини	113
Н.М. Сірук. Ідеологічний нагляд за культурною сферою України (друга половина 40-х – початок 50-х років ХХ ст.)	117
В.Г. Дутчак. Традиції бандурного мистецтва в Австралії	121
Л.В. Терещенко-Кайдан. Рукописна спадщина України та Греції як свідчення паралелізму і особливостей розвитку духовної культури двох країн	125
І.А. Юрченко. Особливості інтерпретації етнокультурних традицій у сучасних галузях дизайну	128
О.В. Даниленко. Художньо-естетичні критерії привабливості готельно-ресторанного закладу	132
М.З. Осадца. Міська тематика в пейзажному малярстві Станіславщини 50-60-х років ХХ століття: культурологічний аспект	135
О.І. Парфьонова. До питання формування теоретичних засад не фігуративних арт-практик образотворчого мистецтва	139
М.П. Єфімова. Типологія дитячої книги	143
Ю.М. Гулянич. Богдан Котюк: наукові дослідження та публіцистика	147

Розділ III. КУЛЬТУРА ТА СУСПІЛЬСТВО. КУЛЬТУРА ПРОФЕСІЙНИХ СФЕР ДІЯЛЬНОСТІ

К.М. Гамалія. М.І. Ростовцев і його роль в історії вітчизняного та світового антикознавства	152
О.В. Богатікова. Мистецтвознавчі розвідки Г. Павлуцького на сторінках «Чтений в историческом обществе Нестора Летописца»	156
С.Ю. Сабадаш. Наукова спадщина Л.С. Виготського в контексті культурно-творчих процесів: історіографія проблеми	159
Н.В. Стахієва. Культурно-мистецька спадщина у дослідженнях В.М. Перетца	164
В.В. Марченко. Історіографічний дискурс дослідження акордеонного мистецтва України	169
А.Л. Щербань. Природно-кліматичний чинник впливу на розвиток орнаменталізації народної кераміки (на прикладі Лівобережної України)	173
Т.В. Яцечко-Блаженко. Кременецький замок – пам'ятка архітектури та історії національного значення	176
В.В. Гончаров. До проблеми взаємовідносин традицій і нематеріальної культурної спадщини	180
В.В. Степанчук. Історико-культурний потенціал та соціально-економічні перспективи використання замків та замкових комплексів Закарпаття в ігровому туризмі	184
І.Г. Смирнов. Логістика виставкової діяльності: світовий та український досвід	188
С.Ю. Шман. Музеї в епоху інтерактивної культури	194
Т.І. Совгира. Естрадні жанри на телебаченні	198
Ю.О. Москвічова. Регіональне телебачення як фактор формування соціокультурного простору сучасної Вінниччини	202
С.В. Виткалов, В.Г. Виткалов. Прикладні проблеми культури в регіоні: досвід Рівненщини	206
Г.С. Горох. Хорове мистецтво Рівненщини крізь призму фестивальної діяльності доби державної незалежності України	210
М.В. Богданова. Спортивний танець у системі бальної хореографії	214

О.О. Логвінова. Шоу з дельфінами як соціокультурне явище видовищної культури	217
Т.В. Пуларія. Архетипові підстави аналізу колористики декоративних розписів весільних скринь Нижньої Наддніпрянщини кінця XIX – початку XX століть	221
О.В. Попович. Соціалізація особистості в контексті глобалізації культуротворення	224

Розділ IV. ПОВІДОМЛЕННЯ, ІНФОРМАЦІЯ, РЕЦЕНЗІЇ

С.В. Виткалов. Пошукова діяльність в Україні в контексті наукових конференцій	228
О.М. Сливка. Фестиваль «Коломийські представлення» в контексті розвитку українського театрального мистецтва кінця XX – початку XXI ст.	230
І. Цзя. Альтернативна естетика корейського кінематографа – феміністичний кінематограф	236
Н.Г. Андрущук. Український етнічний ренесанс: суспільно-креативна роль етно моди XXI ст.	240
О.Ю. Бобечко. Місце і роль мистецької діяльності Лесі Українки в розвитку бандурного мистецтва в Україні	243
В.М. Піщанська. Сакральне мистецтво доби козацького бароко	247
І. Зубавіна. Візуальний код як генератор нових смислів (на прикладі екранних проєктів Метью Барні)	251
В. Сінельнікова. Східна українська діаспора сьогодні: перспективи і реалії культурної співпраці з Україною (українці Нижнього Поволжя)	257
О.М. Гончарова. Гліптотека як вид художнього музею	260
Відомості про авторів	265

TABLE OF CONTENTS

Chapter I. DYNAMICS OF CULTURE. CULTURAL MEMORY. CULTURE AND TRADITIONS

N. Stratonova. Reflection and comprehension of Kievorussian bibliognosts of pre-christian beliefs	3
A. Poplavska. Influence of christianity on the culture of hospitality of Ukrainians	6
R. Sheretyk. Cultural and art achievements of publishing activity of Pochaivskikh Vasilian	10
O. Semyanik. A dialog of culture and a historical tradition through the prism of heritage of the Ukrainian baroque	15
J. Sabadash. The art as a method of forming of national consciousness (on the example of the Italian culture of the end of XVIII-XIX cent.)	19
S. Saldan. Musical and esthetical aspect of the philosophical system of the world view of Y. Goethe	24
Yakimenko K. Interpretation of John Crysostom image on the Ukrainian altars of the XVIII-XIX cent.	27
Y. Kostko. Specific and thematic variety of sculpturesque decoration on the front elevation of Lviv buildings of the second half of the XIX to early XX cent.	32
I. Dydich . The historical style as a method of female images in portrait painting of Maurycy Gottlieb	36
M. Kovtun. A theme of maternity in creative work of Shevchenko as an artist	41
N. Kukuruza. Life and creative work in literary contexture of Shevchenko: modern genre solutions	44
L. Bilous. Cultural and art life of Rohatyn in the end of the XIX to early XX cent.	48
R. Kiuntsli. Barrel shop and pub as the phenomenon of coexistence of jewries and Ukrainians in a cultural and artistic space of the Ukrainian village	51
T. Shnurenko. Research of traditional shirt of Carpathians region on the pages of magazine «Folk art and ethnography»	55
N. Studenets. The art of a home painting in a regional occupation of working school of the East Podillia of the first third of the XX cent.	60

Chapter II. PROBLEMS AND CONTRADICTIONS OF MODERN CULTURAL PROCESS

G. Lucash. The historic name as intertext of national and world cultural space	64
O. Ovcharuk. The image of a human being in the mode of culture-philosophy of the Ukrainian literary art of the late XIX – beginning of XX c.	68
V. Luchanska. «Culture and explosion» of U. Lotman as a metaphor of theory and history in culture	72
M. Zaremskyi, L. Kolesnikova. Features of the Ukrainian spiritual culture development in the beginning of XXI century: traditions and innovations	75
M. Tymoshenko. Culture-making Mission of International Events (based on the cultural and artistic initiative «Days of Ukraine»)	79
M. Chernets. Historical reflection of the development of EU initiatives «European Capital of Culture»	84
V. Oleinyk. Transformation of archetypes of the Ukrainian mentality under conditionss of multiculturalism of Carpathian region	90
A. Shagan. Theoretical and methodological principles of civic culture formation	93
O. Yakovlev. Historiographical discourse of culturology in regions of Western Ukraine	97

C. Verbovetska. Musical and poetic chronicle of the Ukrainian as an expression of its national and cultural self-identity	101
O. Lisova. The activities of cultural centers of the Ukrainian in Slovakia	105
T. Fisher. The concert life of Lviv during the Nazi occupation in the press	109
G. Novozhenets-Havryliv. Cultural and artistic adaptation of Ukrainian artists on the territory of Germany	113
N. Siruk. The ideological supervision of the cultural sphere of Ukraine (second half of the 40's – early 50 th of XX c.)	117
V. Dutchak. Traditions of bandura art in Australia	121
L. Tereshchenko-Kaidan. Manuscripts heritage of Ukraine and Greece as evidence of overlap and features of the spiritual culture development of both countries	125
I. Yurchenko. Peculiarities of interpretation of ethno-cultural traditions in modern spheres of design	128
O. Danylenko. Artistic and aesthetic criteria of attractiveness of hotel and restaurant establishments	132
M. Osadtsa. Urban themes in landscape painting of Stanislav region in 50-60 years of the twentieth century: the culturological aspect	135
O. Parfenova. On the question of theoretical foundations of non-figurative art-practices in fine art	139
M. Yefimova. Types of children's books	143
Y. Hulyanych. Bogdan Kotyuk: researches and publicistics	147

Chapter III. CULTURE AND SOCIETY.

CULTURE OF PROFESSIONAL SPHERE OF ACTIVITY

K. Gamaliya. M.I. Rostovtsev and his role in the history of home and world antiquity	152
O. Bohatikova. Art criticism exploration of G. Pavlutskyi on the pages of «Readings in the historical society of Nestor Letopysets»	156
S. Sabadash. Scientific heritage of L.S. Vygotskyi in the context of culture-creative processes: the historiography of the problem	159
N. Stahiyeva. Cultural and artistic heritage in studies of V.M. Peretz	164
V. Marchenko. Historiographical discourse in research of accordion art in Ukraine	169
A. Shcherban. Nature climatic influences on the development of ornament folk ceramics (on the basis of the left-bank Ukraine)	173
T. Yatsechko-Blazhenko. Kremenets Castle – architectural monument of the historical and national importance	176
V. Goncharov. On the problem of relationsheeps between traditions and intangible cultural heritage	180
V. Stepanchuk. Historical-cultural potential and socio-economic prospects of use of castles	184
I. Smirnov. Logistics of exhibition activity: international and Ukrainian experience	188
S. Shman. Museums in the age of online culture	194
T. Sovhyra. Pop genres on television	198
Y. Moskvichova. Regional television as a factor of socio-cultural space formation of modern Vinnychyna	202
S. Vytkalov, V. Vytkalov. Applied problems of culture in the region: experience of Rivne region	206
G. Goroh. Choral art of Rivne region in festivals in the period of the state independence of Ukraine	210
M. Bogdanova. Sports dance in the ball choreography system	214
O. Logvinova. Shows with dolphins as a socio-cultural phenomenon of the entertainment culture	217

T. Pulariya. Archetype basses of the analysis of colors in decorative painting of wedding chests of Lower Dnieper area of late XIX – beginning of XX c.	221
O. Popovych. Socialization of a personality in the context of globalization of culture creation ..	224

Chapter IV. REPORTS, INFORMATION, REVIEWS

S. Vytkalov. Search activity in Ukraine in the context of scientific conferences	228
O. Slyvka. Festival «Kolomyia presentations» in the context of Ukrainian theater development of late XX – beginning of XXI centuries	230
I. Tzya. Alternative aesthetics of Korean cinematography – feministic cinematography	236
N. Androschuk. Ukrainian ethnic renaissance: social and creative role of ethno-fashion in XXI century	240
O. Bobechko. Place and role of art activity of Lesya Ukrainka in the development of bandura art in Ukraine	243
V. Pischanska. Sacred art of Cossack Baroque period	247
I. Zubavina. Visual code as generator of new senses (on the example of Matthew Barney's screen projects)	251
V. Sinelnikova. East ukrainian diaspora today: prospects and realities of collaboration with Ukraine	257
O. Goncharova. Glyptothèque as a kind of an art museum	260
About the authors	265

Наукове видання

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНЕ, ШЛЯХИ РОЗВИТКУ

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

**Випуск 20
В 2-х т. Том 2**

Упорядкування та наукове редагування **Володимира Виткалова** (0678032398)

Комп'ютерний макет та верстка – **Л.Федорук**

*Висловлюємо подяку начальнику управління освіти і науки
Рівненської облдержадміністрації п. Григорію Таргонському
за часткову фінансову підтримку видання*

Підписано до друку 28.11.2014 р. Замовлення № 170/1.
Формат 60х84 1/8. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 35,8. Наклад 100.

Видавничі роботи: **ППДМ**
свідоцтво про державну реєстрацію РВ №11 від 12.06.2002 р.
35304, Рівненська обл., Рівненський р-н, с. Корнин, вул. Центральна, 58
Адреса редакції: 33000, м.Рівне, вул. С.Бандери, 12,
Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра культурології та музеєзнавства. Тел. (0362) 63-42-62

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
КВ № 15560-4032 Р. Зареєстровано Міністерством юстиції України,
наказ № 1489/5 від 18.08.2009 р.*

*Збірник зареєстрований Президією ВАК України як фахове видання з проблем культурології
(постанова № 1-05/5 від 18.11.2009 р.) та мистецтвознавства
(постанова № 1-05/4 від 14.10.2009 р.)*

Українська культура : минуле, сучасне шляхи розвитку : зб. наук. пр. : наук. зап. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Вип. 20. Т. 2 / упоряд. В. Г. Виткалов ; редкол.: А. Г. Баканурський, С. В. Виткалов, О. М. Гончарова та ін. ; наук.-бібліогр. редагування наукової бібліотеки РДГУ. – Рівне : РДГУ, 2014. – 272 с.

У збірнику вміщено статті науковців вищих навчальних закладів, присвячені розгляду історико-мистецької проблематики переважно західноукраїнських теренів. Певна частина матеріалу висвітлює різнобічні грані теоретико-методологічних проблем українського мистецтва. Окремий розділ складають повідомлення та рецензії.

Для науковців, студентів, аспірантів та усіх тих, хто цікавиться вітчизняною історико-мистецькою спадщиною.

ISSN 2411-1546

ББК 63.3(4Укр)-7
УДК 94(477)

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2014